

جمهوری اسلامی ایران

مدیریت حوزه علمیه استان قم

رساله علمی سطح ۳

راه های تعمیق اندیشه مهدویت در بین جوانان

راهنما: استاد حجه الاسلام والمسلمین مجتبی گودرزی

مشاور: استاد حجه الاسلام والمسلمین محمد تقی ربانی

محقق: سید اسماعیل حقیقت

چکیده

عنوان: راه های تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان

اندیشه ی مهدویت مجموعه تعالیمی است راجع به حضرت مهدی (علیه السلام) که می تواند در رفع مشکلات فرهنگی جوانان جامعه امروز، نقش مهمی ایفا نماید. از میان اقشار مختلف سنی، قطعاً قشر جوان مهم ترین قشر سنی می باشد و متولیان امر فرهنگ و تعلیم و تربیت همواره در پی تاثیر گذاری بر این قشر بوده اند.

هدف اصلی دشمنان اسلام نیز در جنگ فرهنگی فاسد کردن و گمراه کردن همین قشر است. تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان آثار خوب و برکات فراوانی دارد و حل بسیاری از مشکلات فرهنگی جوانان می تواند با تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین آنان انجام گیرد.

این تحقیق راه های تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان را بر اساس ویژگی های خاص قشر جوان نشان می دهد. تا در جهت مقابله با جنگ فرهنگی دشمن و ارتقای فرهنگ دینی جامعه خصوصاً قشر جوان گامی برداریم.

بدین جهت با توجه به منابع اسلامی، آیات، روایات و سخنان علما و محققین صفات و ویژگی های مختلف قشر جوان مورد مطالعه قرار گرفت. که از میان آنها برخی از صفات کلیدی جوانان که می تواند در جهت تعمیق اندیشه ی مهدویت موثر باشد استخراج و به کار برده شده است.

راه های یافت شده عبارتند از :

۱- استفاده از الگو

۲- استفاده از مشاوره

۳- استفاده از شور و حماسه و هیجان

۴- استفاده از ابزارهای جدید

۵- استفاده از دوستان

۶- استفاده از اوقات فراغت

۷- استفاده از اعتماد به جوانان (سپردن کار به جوانان)

نتایج این تحقیق می تواند در برنامه های فرهنگی، تبلیغی خصوصاً برنامه های مهدوی و نیز در برنامه های فرهنگی کلان در مراکز مربوط به جوانان مورد استفاده قرار گیرد.

ضمناً ایجاد رساله ی مستقل راجع به تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان و معرفی راه کارهای عملی در این زمینه با رویکرد نگاه به صفات خاص قشر جوان از نوآوری های این پژوهش می باشد.

واژگان کلیدی: اندیشه، مهدویت، تعمیق، جوان، اندیشه ی مهدویت.

فهرست مطالب

۶.....	کلیات.....
۷.....	۱.مقدمه.....
۸.....	۲.تبيين مسأله.....
۹.....	۳.ضرورت و اهداف تحقيق.....
۱۰.....	۴.پيشينه ی تحقيق.....
۱۱.....	۵.سوالات تحقيق.....
۱۲.....	۶.فرضيه ی تحقيق.....
۱۳.....	۷.روش و نوع تحقيق.....
۱۴.....	۸.واژگان کلیدی.....
۱۶.....	فصل اول:مفهوم شناسی و مباحث مقدماتی.....
۱۶.....	الف)مفهوم شناسی.....
۱۶.....	۱.اندیشه.....
۱۶.....	۲.تعميق.....
۱۶.....	۳.جوان.....
۱۷.....	۴.مهدويت.....
۱۷.....	۵.اندیشه ی مهدويت.....
۱۷.....	ب)مباحث مقدماتی.....
۱۷.....	۱.لزوم تعميق مهدويت در بين جوانان.....
۱۸.....	۲.تناسب تعاليم مهدوی با صفات جوان.....
۱۹.....	۳.تناسب انتظار با جوانان.....

۴. جوانان یاوران حضرت ولی عصر (ارواحنا فداء)..... ۱۹
۵. مختصری از تعالیم مهدوی مورد نیاز جوانان..... ۲۰
- الف) ضرورت شناخت امام زمان (علیه السلام)..... ۲۰
- ب) اعتقاد مسلمانان (شیعه و سنی) در رابطه با حضرت مهدی (علیه السلام)..... ۲۲
- ج) حضرت مهدی (علیه السلام) از نسل رسول خدا (صلی الله علیه و آله)..... ۲۳
- د) امام مهدی (علیه السلام) در قرآن..... ۲۴
- ه) امام مهدی (علیه السلام) در کتب آسمانی و ادیان دیگر..... ۲۷
- و) مباحث غیبت حضرت مهدی (علیه السلام)..... ۳۰
۱. پیش بینی غیبت حضرت مهدی (علیه السلام)..... ۳۰
۲. دلایل غیبت حضرت مهدی (علیه السلام)..... ۳۱
۳. فوائد وجود امام زمان (علیه السلام) در زمان غیبت..... ۳۴
۴. انواع غیبت..... ۳۶
۵. انتظار و منتظران ظهور..... ۳۸
۶. وظائف منتظران در عصر غیبت..... ۴۰
- خلاصه ی فصل اول..... ۴۵
- فصل دوم: شناخت جوان..... ۴۷
- جوان کیست؟..... ۴۷
- تعریف جوان..... ۴۷
- الف) جوان و جوانی در قرآن کریم..... ۴۸
- ب) جوان و جوانی در روایات..... ۵۰
- ج) ویژگی های جوان..... ۵۱
- دسته ی اول: ویژگی های مثبت دوران جوانی..... ۵۲

۵۲	۱. صفای باطن و دین پذیری
۵۴	۲. انرژی و نشاط جوانی
۵۵	۳. انگیزه‌ی فراوان و نگاه به آینده
۵۵	۴. نوگرایی و تجدید طلبی
۵۶	۵. کنجکاوی و پرسش‌گری
۵۷	۶. توانایی ذهنی
۵۸	دسته‌ی دوم: ویژگی‌های منفی دوران جوانی
۵۸	۱. ابهام زندگی و بحران هویت
۵۹	۲. غلبه‌ی احساسات بر عقل و اندیشه
۶۰	۳. جنون جوانی
۶۲	۴. بیکاری جوانان
۶۳	۵. رفیق بازی
۶۴	د(ویژگی‌های خاص پسران و دختران جوان
۶۵	۱. ویژگی‌های خاص پسران
۶۵	توانائی جنگ و جهاد
۶۵	۲. ویژگی‌های خاص دختران جوان
۶۵	الف: شوهر داری
۶۷	ب: وظیفه‌ی مادری
۶۷	خلاصه‌ی فصل دوم
۶۹	فصل سوم: شیوه‌های تعمیق مهدویت در بین جوانان با استفاده از ویژگی‌های خاص دوران جوانی
۶۹	الف) روش تعمیق مستقیم
۶۹	۱. آموزش مستقیم

- الف:اهمیت استفاده از آموزش مستقیم برای جوانان.....۶۹
- ب:روش استفاده از آموزش مستقیم در تعمیق معارف مهدویت در بین جوانان.....۷۱
- ب)تعمیق غیر مستقیم.....۷۳
- ۱.تعمیق غیر مستقیم در آیات قرآن کریم.....۷۴
- ۲.استفاده از تعمیق غیر مستقیم در کلام و سیره ی اهل بیت (علیهم السلام).....۷۶
- ۳.استفاده ی دشمنان از روش تعمیق غیر مستقیم.....۷۷
- ۴.معرفی راه های تعمیق غیر مستقیم.....۷۷
- ۱.استفاده از الگو.....۷۸
- الف:اهمیت استفاده از الگو برای جوانان.....۷۹
- ب:روش های بهره گیری از الگو در تعمیق معارف مهدویت.....۸۰
- ۲.استفاده از مشاوره.....۸۲
- الف:اهمیت استفاده از مشاوره برای جوانان.....۸۳
- ب:آثار و فوائد مشاوره با جوان.....۸۵
- ج:روش بهره گیری از مشاوره در تعمیق معارف مهدویت در بین جوانان.....۸۶
- ۳.استفاده از شور و حماسه و هیجان.....۸۷
- الف:اهمیت استفاده از شور و حماسه و هیجان برای جوانان.....۸۹
- ب:روش استفاده از شور و حماسه و هیجان در تعمیق معارف مهدویت در بین جوانان.....۸۹
- ۴.استفاده از ابزارهای جدید.....۹۱
- الف:اهمیت استفاده از ابزارهای جدید برای جوانان.....۹۲
- ب:راه های استفاده از ابزارهای جدید در تعمیق معارف مهدویت در بین جوانان.....۹۲
- ۵.روش استفاده از همسالان و دوستان.....۹۷
- الف:اهمیت استفاده از همسالان و دوستان جهت تعمیق معارف مهدویت.....۹۹

ب:روش استفاده از دوستان و همسالان در تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان.....	۱۰۰
۶.روش استفاده از اوقات فراغت.....	۱۰۱
الف:اهمیت توجه به اوقات فراغت جوانان	۱۰۳
ب:روش استفاده از اوقات فراغت در تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان.....	۱۰۴
۷.روش اعتماد به جوانان	۱۰۶
الف:اهمیت اعتماد به جوانان	۱۰۸
ب:روش استفاده از اعتماد به جوانان در تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان.....	۱۰۸
۸.راه های تعمیق مهدویت در بین پسران جوان بر اساس ویژگی خاص پسران.....	۱۰۹
۹.راه های تعمیق مهدویت در بین دختران جوان بر اساس ویژگی های خاص آنان.....	۱۱۲
راه های تعمیق مهدویت در بین جوانان به تفکیک گروه ها و سازمان های مختلف.....	۱۱۵
خلاصه ی فصل سوم.....	۱۱۹
نتیجه گیری نهایی.....	۱۲۰
فهرست منابع.....	۱۲۲

کلیات:

(۱) مقدمه.

(۲) طرح مسأله.

(۳) ضرورت و اهداف تحقیق.

(۴) پیشینه تحقیق.

(۵) سوالات تحقیق.

(۶) فرضیه تحقیق.

(۷) روش و نوع تحقیق.

(۸) واژگان کلیدی.

۱. مقدمه

از مهم ترین مسائل تربیتی مورد توجه بشر از گذشته تا کنون مباحث تربیتی جوانان بوده است. انبیاء الهی، این مربیان و معلمان بشریت همواره بیشترین تلاش و سعی خود را در جهت اصلاح قشر جوان و تاثیر گذاری بر آنان بکار برده اند. امروزه نیز همان گونه که دشمنان دین تمام سعی خود را در فاسد نمودن قشر جوان بکار گرفته اند بر مربیان و مبلغان دینی لازم است بیشترین توجه خود را به جوانان معطوف دارند.

یکی از ابزارها و راه های بسیار تاثیر گذار در جهت هدایت قشر جوان توجه به اندیشه ی مهدویت و مباحث مربوط به موعود ادیان و انبیاء الهی است. چرا که این اندیشه ی نورانی آینده ای سرشار از امید و انرژی را به جوانان نوید می دهد.

این تحقیق در صدد بیان راه های تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان است تا بتوانیم پیوندی هر چه بهتر بین جوانان و اندیشه ی مهدویت برقرار سازیم.

و این مهم با تحقیق و جستجو در آیات، روایات و نظرات علما با روش تحلیلی-توصیفی انجام گرفته است تا بوسیله ی شناخت صفات و ویژگی های قشر جوان بتوانیم راه کارهایی در جهت تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین آنان بیابیم.

ساختار پژوهش موجود به سه فصل-کلیات و مباحث مقدماتی- شناخت جوان- راه های تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان- تقسیم می شود. و در پایان نتیجه ی نهایی یعنی بیان راه کارهای مناسب در جهت تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان حاصل می گردد و نتایج این تحقیق می تواند مورد استفاده: مربیان، مبلغان، برنامه ریزان فرهنگی و فعالان عرصه ی مهدویت قرار گیرد. ان شاء الله.

۲. تبیین مسأله

مهدویت به معنای اعتقاد و باور به منجی موعود حضرت مهدی (علیه السلام) از نسل پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) و از فرزندان حضرت علی (علیه السلام) و حضرت فاطمه (سلام الله علیها) که به اذن خداوند با ظهور و قیام و تشکیل حکومت جهانی عدل را در سراسر گیتی می گسترانند. و نیز به معنای مجموعه تعالیم و آموزه هایی پیرامون حضرت مهدی (علیه السلام) است که شامل مباحثی چون غیبت، انتظار، اصل و نسب، ظهور و علایم آن، حکومت جهانی و موعود و می باشد. و اندیشه ی مهدویت به معنای تأمل و تفکر در تعالیم مهدوی برگرفته از منابع اصیل اسلامی است. که ایجاد، ترویج و فراگیری این اندیشه در جامعه علاوه بر یک وظیفه ی دینی، دارای آثار مثبت فراوانی است. این اندیشه در میان اقشار مختلف جامعه، به خصوص جوانان که قشر فعال جامعه را تشکیل می دهند بیشترین آثار و تاثیرات را دارد. از سوی دیگر با دقت و تفحص در آیات و روایات معصومین (علیهم السلام) و نیز آراء و نظرات علمای اسلام می توان راه هایی مانند: استفاده از الگو، مشاوره، هیجانانگیز و دوستان و در جهت تعمیق این اندیشه ی نورانی در اقشار مختلف به ویژه قشر جوان به عنوان روشی خاص و فراگیر به دست آورد که این تحقیق در صدد بیان استخراج و استحصال آن راه کارها می باشد.

۳. ضرورت و اهداف تحقیق:

ضرورت های این تحقیق عبارتند از:

۱. مقابله با تهاجم فرهنگی گسترده به جوامع اسلامی به ویژه شیعیان
۲. پیوند قشر جوان با اندیشه ی مهدویت و جلوگیری از انحرافات فرهنگی جوانان
۳. تقویت و حفظ جایگاه اندیشه ی مهدوی در تعلیم و تربیت اسلامی

اهداف این تحقیق عبارتند از:

۱. ایجاد رساله ی مستقل و قابل دسترس برای محققین در این مساله
۲. شناخت صفات خاص و ویژگی های جوانان در جهت تعمیق اندیشه ی مهدویت
۳. معرفی راه کارهایی در جهت تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان
۴. پرورش جوانان مهدوی و آماده سازی منتظران حضرت مهدی (علیه السلام)
۵. ایجاد بستری مناسب برای مبلغان و برنامه ریزان عرصه ی مهدویت جهت برنامه سازی و تاثیر هرچه بیشتر بر جوانان

۴. پیشینه ی تحقیق

درباره ی اندیشه ی مهدویت مطالب مختلفی در آیات قرآن کریم مانند: سوره ی قصص آیه ی ۵۶، نور آیه ی ۵۵ و انبیاء آیه ی ۱۰۵ وجود دارد و همچنین روایات بسیاری در این زمینه از ناحیه ی معصومین (علیهم السلام) در کتب مربوطه وجود دارد. مانند: کتاب الغیبه تألیف شیخ طوسی، کمال الدین و تمام النعمه تألیف شیخ صدوق، الغیبه تألیف ابن ابی زینب نعمانی و اما درباره ی پیشینه ی تحقیق در مباحث مرتبط با جوانان کتب مختلفی وجود دارد که هر کدام به شئون مختلف جوانان پرداخته اند. مانند: کتاب بزرگسال و جوان از نظر افکار و تمایلات و کتاب جوان از نظر عقل و احساسات تألیف محمد تقی فلسفی، در هر دو کتاب مذکور به طور مفصل به صفات، ویژگی ها و حالات مختلف جوانان پرداخته شده است و در این زمینه از منابع اسلامی به خوبی استفاده گردیده اما صفات جوانان به صورت دسته بندی شده در هیچ یک از این دو کتاب وجود ندارد و همچنین این کتاب ها تنها در صدد معرفی جوان می باشند و هیچ نظری به استفاده از صفات جوان در زمینه ی تعمیق مهدویت یا در دیگر زمینه های دینی ندارند.

و کتاب مسائل نوجوانان و جوانان در ایران معاصر تألیف دکتر منیژه کرباسی و دکتر منوچهر وکیلان، این کتاب که در دانشگاه های کشور نیز تدریس میگردد به طور مفصل به مسائل نوجوانان و جوانان پرداخته است، اما نه تنها صفات جوانان را دسته بندی ننموده بلکه هیچ نظری به استفاده ی کاربردی از صفات و ویژگی های جوانان ندارد.

و کتاب همسرداری، بچه داری، تعامل با جوانان تألیف سید احمد علم الهدی، این کتاب گر چه برخی از صفات جوانان را دسته بندی نموده است ولی هیچ گونه مطلبی در استفاده ی کاربردی از صفات و ویژگی های جوانان ندارد. هر دو دسته از کتاب های مذکور فقط در زمینه ی مورد نظر خود یعنی در زمینه ی اندیشه ی مهدویت به طور مستقل و در زمینه ی جوانان به طور مستقل پرداخته اند ولی در زمینه ی تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان و تبیین راه کارهای آن غفلت کرده و یا اصلاً آن را مورد بحث قرار نداده اند. و با تفحصی که بنده در این موضوع انجام دادم به نظر می رسد که کار جامعی تا به حال یا صورت نگرفته است و یا بنده از آن اطلاعی ندارم. لذا این تحقیق در صدد است حلقه ی وصلی باشد که با توجه به ویژگی های جوانان راه هایی را در جهت تعمیق اندیشه ی مهدویت در قشر مذکور بیان نماید. البته مبتنی بودن راه های تعمیق مهدویت در این پژوهش بر اساس صفات خاص جوانان از امتیازات این تحقیق می باشد.

۵. سوالات تحقیق

الف: سوال اصلی

چه راه کارهایی در جهت تعمیق اندیشه ی مهدویت در قشر جوان و جوانان وجود دارد؟

ب: سوالات فرعی

(۱) ویژگی های دوران جوانی چیست؟

(۲) راه های تأثیر گذاری بر جوانان کدامند؟

(۳) راه های ترویج اندیشه ی مهدویت در میان جوانان کدامند؟

۶. فرضیه ی تحقیق

برای تعمیق اندیشه ی مهدویت در جامعه به ویژه جوانان، راه ها و روش هایی وجود دارد. در این میان قشر جوان دارای ویژگی های خاصی می باشد که تعالیم اسلامی نیز به آن عنایت داشته و در متن آن نگاه ویژه ای به جوانان شده است. برخی برنامه های فرهنگی و تربیتی موجود جهت تعمیق اندیشه ی مهدویت در بین جوانان مناسب و برخی نامناسب است از جمله موارد مناسب را می توان اینچنین برشمرد:

۱) استفاده از ویژگی های خاص دوران جوانی

۲) استفاده از الگوها و روش های اسلامی

۳) نگاه ویژه به ابزارهای جدید

۷. روش و نوع تحقیق

این تحقیق با نظر به آیات و روایات و رجوع به کتب علما و محققین و فیش برداری از کتب معتبر انجام گرفته است. روش تحقیق در این رساله توصیفی تحلیلی می باشد و تلاش گردیده است در بیشتر موارد مطالب توسعه داده شود. گردآوری مطالب نیز از نوع کتاب خانه ای و اسناد نوشتاری است.

۸. واژگان کلیدی:

اندیشه، مهدویت، تعمیق، جوان، اندیشه ی مهدویت